

Kometgruppens studiebesök i USA 24.2. till 6.3. 2006

Bakgrund

Föräldraträning eller Parent management training, PMT är en beteckning på flera strukturerade program som är utvecklade i USA sedan mitten av 70-talet. Programmen vänder sig till föräldrar vars barn är svåra att hantera på grund av utåtagerande beteenden, som bråk och trots. Det är den mest teoretiskt och empiriskt välgrundade metod som finns för att tidigt förebygga och minska olika typer av allvarliga beteendeproblem hos barn och ungdomar¹.

Classroom management är ett begrepp som översatt till svenska brukar bli *ledarskap i klassrummet*. Konkret handlar det om en samling strategier och förhållningssätt som lärare kan använda för att upprätta goda relationer i klassrummet, hålla ordning och skapa en bra inläringsmiljö. Goda skolresultat är en stark prediktor för en positiv social anpassning.

Inom Precens har föräldraträningsprogrammet Komet utvecklats på grundval av PMT, det vänder sig till föräldrar med barn i åldern tre till elva år. Det enda svenska programmet för ledarskap i klassrummet som finns är Komet (KOMmunikations METtod). Det har tagits fram av Marin Forster på FoU-enheten inom Socialtjänstförvaltningen i Stockholm. Båda programmen är baserade på utländska förlagor och har anpassats till svenska förhållanden.

Pågående utvecklingsarbete

Förutom det utvecklingsarbete som redan gjorts pågår utveckling dels av ett föräldraträningsprogram för föräldrar till barn i tonåren år och dels en behandlande insats för familjer med mer sammansatta och allvarliga svårigheter. Som ett led i detta utvecklingsarbete ville hela den grupp som arbetar med Komet göra en studieresa till USA för inhämta kunskap och utbyta erfarenheter med personer som arbetar inom områdena.

Resan

Resan genomfördes under sportlovet 2006, för att inverka minimalt på det dagliga arbetet. Kometprojektet finansieras med medel från Länsstyrelsen, Kompetensfonden och Mobilisering mot narkotika. Resan finansieras med intäkter från föreläsningarsvoden och en avgiftsbelagd konferens om forskningsbaserade verktyg för föräldrar och lärare. Deltagande på resan var Martin Forster, Jonas Gustavsson, Monica Hammarberg, Martin Karlberg, Fredrik Livheim, Kajsa Lönn, Anna Mautner och Charlotte Skawonius alla anställda inom kometprojektet.

Besöken planerades för att bidra med kunskap framförallt till den behandlingsinriktade iKomet, ungdomsKomet - uKomet och skolkomet - sKomet som är under utveckling. Dessutom ville vi få kunskap om hur den här sortens program upprätthålls med bibehållen kvalitet. Resan gick från kylan i New York till värmen i Miami.

Studiebesök hos professor Douglas Greer på Columbia University, New York, USA, 24.2. 2006

Professor Douglas Greer arbetar med lärare, elever och föräldrar. Han är upphovsman till evidensbaserade behandlingar i skolmiljö för ungdomar med utagerandeproblematik

---

¹ Kazdin, 1996, 1997; Webster-Stratton, 1996; Patterson et al., 1993.

Bilaga 1

och har skrivit böcker om detta. Greer är känd beteendeterapeut och hade B.F. Skinner som handledare och lärare. Greer har utvecklat en modell som kallas CABAS - *Comprehensive Application of Behaviour Analysis to Schooling*. Enligt forskning, varav flertalet är single-case studier, ger CABAS fyra till sju gånger bättre resultat än vanlig skola. Single case är det traditionella sättet att bedriva forskning på inom tillämpad beteendeanalys och har både för- och nackdelar. Målgruppen är blandad: olika åldrar med utagerande problematik, missbruk och funktionshinder, bland andra neuropsykologiska och utvecklingsstörning. Greer riktar sig främst till lägre sociala samhällsklasser, därför att de är mest utsatta och har svårast att få tillgång till hjälp. CABAS tillämpas i Irland, England, Spanien och USA

Undervisningsmodellen

Undervisningsmodellen utgår från så kallade *Learning units* (LU). Antalet LU ett barn kan tillgodogöra sig är den bästa prediktorn för hur ett barn klarar av undervisningen, därför räknas dessa. I de skolor som ingår i forskningen lär sig varje elev 700-1000 LU per skoldag jämfört med en vanlig skola där trettio barn lär sig 56 LU.

"Inventory of key behaviours" är en lista över beteenden med olika svårighetsgrad som LU tillämpas på. Mätningar görs för att avgöra på vilken nivå eleverna befinner sig och när det är dags att byta lärostrategi.

"Errorless learning", korrektion är viktigt. Om barnet gör fel eller misslyckas med en uppgift visas rätt sätt att lösa uppgiften på.

Innehåll i föräldrautbildningen

Uppgiften för föräldrautbildningen är att motivera föräldrarna att lära sig färdigheter så att de i sin tur kan underlätta för barnet. Föräldrarnas motivation att delta är att situationen ofta blir bättre för föräldrarna om barnets beteendeproblem minskar. Föräldrarna får lära sig beteendeanalys och hur man arbetar med LU. De lär sig att skapa tillfällen och möjligheter för barnet att göra rätt och få förstärkning för detta. De skapar till exempel regler och rutiner kring läggdags, hemläxa, bilåkning och liknande för att barnet ska få bättre vägledning och chans att göra rätt och så att föräldrarna får tillfälle att förstärka önskade beteenden .

Föräldrarna kommer olika många gånger till utbildningen och olika intensivt beroende på behoven och problembilden. De får hemuppgifter som de prövar och registrerar. Föräldrarna utgör stöd för varandra och blir gruppleddare för varandra.

Föräldrarna involveras i skolan och dess nätverk, vilket får en viktig roll och kan kompensera föräldrarnas bristande tid med barnen.

Vad vi tog med oss från besöket hos professor Greer:

- Att mäta beteenden
- Inventories of skills: att ha långa checklistor med mål- och problembeteenden för både barn, föräldrar, gruppleddare, handledare och utbildare. Syftet med listor är att stötta/underlätta att tänka i konkreta beteendetermer.
- Rubriker på listorna som motsvarar övergripande mål.
- Eventuellt stegvis ordnade färdigheter.
- Betona learning unit: Vi skulle eventuellt kunna använda det som mått i utbildningen. **Learning unit:** En sekvens där man presenterar en uppgift vilket leder

Bilaga 1

till ett beteende vilket leder till en reaktion på det - antingen förstärkning eller utebliven förstärkning.

- Olika nivåer på gruppledarna, beroende på kompetens.
- Videofilmning som instrument i arbetet med föräldrarna
- Inventory of skills; att göra mål/problemlista för barn, föräldrar, gruppledare och utbildare.
- Eventuellt skulle man kunna bryta ned innehållet i Komet i LU.

Från New York reste vi vidare till University of Maryland, som ligger strax norr om Washington DC.

Studiebesök hos associate professor Andrea Chronis och hennes forskargrupp vid University of Maryland, College Park, USA.

Andrea Chronis tog emot oss i tre dagar, vi fick träffa några av hennes doktorander och studenter och vara med på seminarier. Vi besökte en barnklinik och fick se hur de genomförde studien, bland annat med barn- och föräldraobservationer.

Andrea är chef för ”Maryland ADHD program” och forskar bland annat på föräldraträning med svåra fall där även föräldrarna har ADHD och/eller är deprimerade. Forskningen fokuserar både på föräldraträning samt effekter av medicinering med Concerta och vilka effekter de har på föräldrafärdigheter.

Chronis Concerta studie

Syftet med studien är att undersöka om mödrarnas förmåga att tillmötesgå barnens behov förbättras under medicineringsperioden. Detta mäts i två strukturerade och en ostrukturerad situation.

Maternal Depression and Early Positive Parenting Predict Future Conduct Problems in Young Children with ADHD

Risken att få problem med droger och kriminalitet ökar om barn med ADHD även utvecklar utagerandeproblem. Idag vet man litet om skyddsfaktorer för just ADHD. Syftet med studien var att undersöka om positivt föräldraskap predicerade färre utagerandeproblem.

Resultat: Depression hos mödrarna predicerade utagerande problem två till åtta år senare. Positiva föräldrabetenden under en strukturerad föräldra- barninteraktion predicerade färre utagerandeproblem. Depression hos modern är med andra ord en riskfaktor medan positiva föräldrabetenden utgör skyddsfaktor för barn med ADHD. Det bekräftar tidigare resultat, där man konstaterat sambandet mellan depression hos mödrar och senare utagerandeproblem. Senare studier stödjer miljökomponenten.

Slutsats: Endast medicin räcker inte utan fokus bör ligga på föräldraträning i kombination med medicin. Även tidigare insatser, till exempel information på BVC, fungerar för föräldrar i riskzonen. Positiva föräldrabetenden bör tränas tidigt för att undvika beteendeproblem hos barnen. Det gäller framför allt i krävande strukturerade situationer som läxläsning och lösande av arbetsuppgifter. Mödrarna tenderade att ställa för höga krav på barnen i sådana situation vilket ledde till ökade beteendeproblem hos barnen och mindre positiva föräldrabetenden.

Vad vi tog med oss från besöket hos Chronis:

Att skapa tillgänglighet för föräldrar och gruppledare:

- Föräldrar: Underlätta praktiskt med middag, barnpassing och flexibilitet med tider.
- Gruppledare: Övertidsersättning, godkännande från chefer om att få fortsätta arbeta med Komet.
- Integrera moment vi nu har i bilagor i manualen för iKomet
- Arbeta med deprimerade föräldrar till exempel med stress/depressionsgrupper
- Diskussion om multimodala behandlingar kontra fokuserade
- Videomodelleringar av sådant som jagbudskap och problemlösning)
- Användning av videokamera både för kvalitetssäkring och pedagogiskt hjälpmedel
- Samarbete med universitetet för kodning mm

Några av oss besökte Doktor Sonja Batten på Veteran Affairs Hospital i Baltimore och hade erfarenhetsutbyte

Sonja Batten arbetar med ACT (acceptance and commitment therapy) vid dubbeldiagnosticerad PTSD - post traumatic stress disorder och drogmissbruk. Hon deltar även i "ACT laboration group".

Medan andra besökte professor Ken Rubin, Department of Human Development, University of Maryland, College Park.

Professor Rubins forskningsområden är: Social-, emotionell- och personlighetsutveckling, kamratrelationer, föräldra- barnrelationer, uppkomst och konsekvenser av ängslan, tillbakadragenhet och aggressivitet hos barn, social kompetens och social utveckling i tvärkulturellt perspektiv. Han utforskar hur olika beteenden hos barn uppkommer och hur föräldrars beteenden och föreställningar om uppfostran påverkar dem och barnen. Rubin arbetar inte som övriga vi träffade med olika interventioner för att förändra barns och föräldrars beteenden.

Exempel på forskning

En prospektiv longitudinell studie undersökte om barns hämmade temperament och/eller föräldrastil kunde förutsäga barns kommande sociala svårigheter och beteendeproblem. Mammornas beteende påverkade tvååringarnas återhållsamhet tillsammans med jämnåriga och sociala tillbakadragenhet i förskolan. Samband fanns mellan mammornas påträngande kontroll och/eller nedlåtande kommentarer och deras tvååringars tillbakadragenhet bland jämnåriga och som fyraåringar.

Vad vi tog med oss från besöket hos professor Rubin:

Rubin undersöker olika kulturers uppfostringspraktiker och hur de kan ha olika betydelse för barns sociala utveckling.

Från givande besök i Maryland for vi så vidare mot Florida där två studiebesök genomfördes som i första hand handlade om arbete med tonåringar.

Studiebesök på professor Howard A. Liddles Center for Treatment Research on Adolescent Drug Abuse på University of Miami. Där man utvecklat ”Multidimensional Family Therapy”- MDFT

Francoise Marble tog emot och gav oss en genomgång av centrets forskning och en behandlingsmodell som i många avseenden liknar MST. Modellen har gott forskningsstöd, men några skillnader är att den fokuserar mer på missbruk, arbetar mer direkt med ungdomen och att den fokuserar mer på relationen och kommunikationen mellan den unge och föräldrarna.

Upplägg av behandling

Terapeuterna arbetar ensamma med fem till åtta ungdomar parallellt. Ungdomarna kommer framför allt till programmet från ungdomsdomstolen, där de dömts till behandlingen. Terapeuterna har grundläggande universitetsutbildning (master) i socialt arbete, familjeterapi eller psykisk hälsa.

Handledning

Handledningen är mycket omfattande och består av:

Individuell handledning 2,5 t/vecka

Grupphandledning 2 t/vecka

Genomgång av videoinspelning

Direkthandledning med hjälp av envägsspegel och hörsnäcka

Handledare som följer med på hembesök

Vad vi tog med oss från besöket på centret:

- Handledningsmodellen
- Handledning över nätet
- Terapeuten arbetar direkt med tonåringen förutom med föräldrarna

Studiebesök hos professor Hilda Pantin och hennes program ”Familias unidas”, på Department of Psychiatry and Behavioral Sciences, University of Miami,

Vi får genomgång av teamets forskning och behandlingsmodellerna ”Brief Family Therapy” och ”Familias Unidas”, med speciellt fokus på föräldraträning med familjer med tonåringar och olika etniskt ursprung. Planer på ett framtida samarbete diskuteras.

Vad vi tog med oss från besöket:

- Större grupper kombinerat med individuellt genomgång av hemuppgift.
- Förenkla alla Kometprogram, så att det inte blir så många olika format. Till exempel skulle föräldrar som går i iKomet kunna gå i vanliga grupper och träffa gruppleddare individuellt.
- Mer fokus på processen i behandlingen i stället för bara på innehållet.

Efter en mycket givande studieresa vände vi så åter mot norr och hem till Sverige.

Till slut

De studiebesök och personer vi träffat har gett oss nya idéer och kunskap som vi både direkt och på lång sikt har stor nytta av och kan tillämpa i vår verksamhet och i utvecklingen av Komet. Mötena har också bekräftat tankar som vi har haft och som vi nu med större säkerhet kan utveckla vidare. Syftet med resan har uppfyllts med råge och vi inser behovet och nyttan av fortgående utbyte med forskare och andra program.